

Asia: VN/34466/2023

Lausuntopyyntö itäisen Suomen tuulivoimarakentaisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua Puolustusministeriölle ja Työ- ja elinkeinoministeriölle koskien itäisen Suomen tuulivoimarakentamista. Työryhmän loppuraportti on hyvä perusta jatkotoimenpiteille.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että ratkaisujen hakemista tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseksi jatketaan päättäväisesti. Tuulivoimarakentamisen hallittu mahdollistaminen itäisessä Suomessa edistäisi alueen elinvoimaa ja loisi perustaa teollisille investoinneille. Sähköjärjestelmän kannalta tuulivoiman sijoittuminen myös itäiseen Suomeen tasaisi tuotannon vaihtelua, sillä tuuliolosuhteet vaihtelevat eri puolilla maata. Siten kysymys on myös valtakunnallisesti tärkeä.

Keskuskauppakamarin mielestä tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamisen lähtökohtana on oltava, että Suomen puolustus ja aluevalvonnan suorituskyky ei heikkene. On arvokasta, että raportti kuvaa selväsanaisesti ratkaisujen reunaehdoja maanpuolustuksen kannalta. Tämä tarkoittaa myös, että tuulivoimarakentaminen ei jatkossakaan ole kaikilla alueilla mahdollista.

Keskuskauppakamari kannattaa raportissa kuvattua esitystä kompensatioalueista. Raportin mukaan kompensatioalueella tuulivoimarakentaminen ei näillä alueilla edellyttäisi Puolustusvoimien myönteistä lausuntoa, mutta tuulivoimatoimijan tulisi suorittaa lakiin perustuva kompensatiomaksu. Maksulla kompensoitaisiin tuulivoimasta aiheutuvaa aluevalvonnan suorituskyvyn alenemaa. Näin rahoitettaisiin korvaavia aluevalvonnan suorituskykyjä.

Lausuntopyynnössä pyydetään lausunnonantajia sekä erityisesti tuulivoima-alan yrityksiä ottamaan kantaa kompensatiomaksuun, vakuusmaksuun sekä mahdollisiin kompensatioalueisiin.

Kompensaatiomaksut

Keskuskauppakamari ei ota kantaa kompensatiomaksun suuruuteen. Koska kompensaation tarve aiheutuisi yksityisistä investoinneista, Keskuskauppakamari pitää perusteltuna lähtökohtaa, että kompensatiota myös rahoitetaan yksityisistä lähteistä.

Valtion osallistuminen aluevalvontakykyjen rahoitukseen voi kuitenkin olla kustannustehokas toimenpide sekä sähköjärjestelmän että Itä-Suomen elinvoiman kannalta. Julkisen osarahoituksen mahdollisuutta ei siten pidä sulkea kokonaan pois, erityisesti jos kompensatioalueen toteutuminen ei ole mahdollista puhtaasti yksityisellä rahoituksella. Julkinen rahoitus on tarpeen vähintään siltarahoituksena, joka myöhemmin peritään takaisin maksujen muodossa.

Raportin mukaan kompensatiomaksun suuruudesta säädettäisiin suoraan laissa. Keskuskauppakamari esittää harkittavaksi tämän lisäksi myös mahdollisuutta neuvotella kompensaation määräytymisperusteista ja maksutavasta kompensatioalueen perustamisen yhteydessä. Tämä jättäisi tuulivoimalakohtaista maksua enemmän joustavuutta ratkaisujen löytämiseksi. Kaikissa tapauksissa kompensaation pitäisi kuitenkin vastata aluevalvontakyvyn alenemaa.

Keskuskauppakamari ei pidä perusteltuna, että kompensatiomaksua maksettaisiin myös kompensatioalueiden ulkopuolisista tuulivoimahankkeista. Tämä lisäisi tuulivoimarakentamisen kustannuksia ja heikentäisi niiden kannattavuutta koko maassa.

Keskuskauppakamari katsoo, että erillinen vakuusmaksu olisi kompensatiomaksun lisäksi tarpeettomasti hankkeiden aloituskustannuksia ja kynnystä nostava toimenpide. On ymmärrettävää, että pyrkimyksenä on varmistaa hankekehittäjien sitoutuminen kompensatioalueen hankkeisiin. Kompensatiomaksu itsessään on kuitenkin jo riittävä toimenpide sitoutumisen takeeksi.

Kompensaatioalueet

Keskuskauppakamari ei ota kantaa mahdollisten kompensatioalueiden sijaintiin. Kilpailun kannalta paras tilanne olisi, että kompensatioalue tai -alueet olisivat mahdollisimman laajoja. Se kohtelisi hankekehittäjiä ja eri alueita tasapuolisesti.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että kompensatioalueen tai -alueiden valmistelulle on vahva alueellinen ja paikallinen tuki ja että alueilla olisi muutoin hyvät edellytykset tuulivoimarakentamiselle muun muassa elinkeinojen yhteensovittamisen ja ympäristön kannalta. Olisi haitallista, jos tuulivoimarakentaminen kaatuisi perustettavilla kompensatioalueilla muihin seikkoihin.

Keskuskauppakamari huomauttaa, että muulla valmisteltavalla lainsäädännöllä ei pidä entisestään vaikeuttaa tuulivoiman rakentamista itäisessä Suomessa. Esimerkiksi mahdolliset valtakunnalliset etäisyysäännökset rajoittaisivat paikallista päätösvaltaa hankkeiden suunnittelussa.

Lausuntomenettelyn kehittäminen

Ennen kompensatioalueiden käyttöönottoa tuulivoimarakentamisen on itäisessä Suomessa mahdollista nykyisen lausuntomenettelyn salliessa. Raportin mukaan Puolustusvoimat kehittää lausuntomenettelyä vahvistamalla sen juridista pohjaa ja kiinnittämällä huomiota lausuntojen käsittelyn resurssointiin.

Vuonna 2021 toteutetussa VN TEAS-selvityksessä ”Tuulivoimarakentamisen edistäminen – keinoja sujuvaan hankekehitykseen ja eri tavoitteiden yhteensovittukseen” huomautettiin, että nykyisellä lausuntomenettelyllä ei ole suoraa lainsäädäntöpohjaa. Menettelyn juridinen pohja on yleisemmin Puolustusvoimien lakisääteisessä velvollisuudessa valvoa Suomen alueellista koskemattomuutta ja turvata se.

Selvityksen mukaan aluevalvontalaissa voitaisiin säätää tuulivoimaloiden luvanvaraisuudessa. Tällöin voitaisiin selkeyttää, missä vaiheessa hyväksyntä vaaditaan, kuinka kauan ja millä edellytyksillä se on voimassa sekä lupaehdoista ja uuden luvan tarpeesta.

Keskuskauppakamari esittää harkittavaksi lausuntomenettelystä säätämistä laissa. Sääntelytarvetta tulisi arvioida sen kannalta, voidaanko sen avulla selkeyttää ja sujuvoittaa nykyisiä menettelyitä. Laissa säätämisellä ei muutettaisi Puolustusvoimien oikeutta antaa kielteinen lausunto tuulivoimahankkeesta, joka olisi aluevalvontakyvyn tai muutoin puolustuksen kannalta haitallinen.

Kansainvälinen yhteistyö tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseksi

Tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittaminen ei ole ainoastaan Suomea koskettava kysymys. Raportin luvussa 4.3 käsitellään lyhyesti kansainvälisiä esimerkkejä tuulivoiman ja aluevalvonnan

yhteensovittamisesta. Myös kattavampi selvitys eri maiden ratkaisusta ja tavoista käsitellä yhteensovittamista voisi olla tarpeen.

Keskuskauppakamari kannustaa Suomea kartoittamaan ja edistämään aktiivisesti kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia kahdenvälisesti, Itämeren alueella sekä EU:n ja Naton puitteissa aiheen parissa.

Esimerkiksi EU:n komissio ja Euroopan puolustusvirasto EDA ovat perustaneet Symbiosis-hankkeen, jonka tehtävä on Horisontti Eurooppa -rahoituksella kehittää ratkaisuja puolustuksen ja meritulivoiman yhteensovittamiseen. Myös EU:n meriturvallisuusstrategiassa viitataan energiahankkeiden ja puolustuksen yhteensovittamiseen.

Raportti viittaa Iso-Britannian yhteistyöryhmään, joka kokoaa asevoimien, ministeriöiden, valvontajärjestelmien toimittajien sekä tulivoimateollisuuden edustajia. On myönteistä, että vastaavan perustamiseen Suomessa suhtaudutaan avoimesti.

Säkinen Teppo
Keskuskauppakamari